

Державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»
Філологічний факультет
Кафедра словацької філології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з наукової роботи

проф. Студеняк І.П.

І.П. Студеняк 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики

Рівень вищої освіти	доктор філософії
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 – Філологія
Освітня програма	«Філологія»
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська, словацька

Робоча програма навчальної дисципліни «Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики» для аспірантів галузі знань **03 Гуманітарні науки спеціальності 035 – Філологія, освітня програма 035 «Філологія»**.

Розробники: Пахомова С.М., доктор філологічних наук, професор, професор кафедри словацької філології.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри словацької філології

Протокол № 1 від «29» серпня 2019 року

Завідувач кафедри Петріца Н. М.

Схвалено науково-методичною комісією філологічного факультету

протокол № 5 від «4» вересня 2019 р.

Голова науково-методичної комісії

© _____, 2019 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2019 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки: 1	
Загальна кількість годин – 180		
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	1, 2	1, 2
	Лекції:	
	30 год.	10 год.
	Практичні (семінарські):	
	30 год.	8 год.
	Лабораторні:	
Вид підсумкового контролю: написання статей, доповідей		
Форма підсумкового контролю: залік,екзамен	Самостійна робота:	
	120 год.	162 год.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою дисципліни є теоретична підготовка слухачів у напрямку вивчення та зіставлення словацької та рідної (української або російської) мов, яке допоможе визначити і описати такі відмінності у мовах, які допоможуть кращому засвоєнню другої (іноземної) мови, пояснюють випадки невідповідності в граматичних й понятійних системах двох зіставляваних мов.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

Знати:

- про особливості контрастивної лінгвістики;
- закономірності граматичної системи словацької мови;
- особливості та відмінності граматичних категорій словацької мови у зіставленні з українською.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен уміти:

- працювати з джерелами та довідковою літературою;
- аналізувати фактичний матеріал та використовувати різні моделі граматичного аналізу;
- визначати ключові проблеми контрастивної лінгвістики, її місце в системі наук.
- ві.
- аналізувати граматичні категорії роду, числа і відмінка в контрастивному аспекті;
- робити контрастивний аналіз окремих частин мови з точки зору відмінювання (дієвідмінювання) та пояснювати незбіги;
- аналізувати явища лексико-семантичної системи в контрастивному аспекті.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

Шифр НД: ВК. 2.1.2 за ОП: «Філологія» Актуальні аспекти теорії лексичної мотивації

Шифр НД: ВК.2.1.3 за ОП: «Філологія» Порівняльна граматики слов'янських мов

Шифр НД: ВК. 2.1.2 за ОП: «Філологія» Когнітивні дослідження лексики

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань	1.1
Праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у галузі дослідження.	1.2
Формулювати мету власного наукового дослідження в контексті світового наукового процесу, усвідомлювати його актуальність і значення для розвитку інших галузей науки, суспільно-політичного, економічного життя.	2.1
Проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, які приводять до отримання нових знань.	2.3.
Формувати команду дослідників для вирішення локальної задачі (формулювання дослідницької проблеми, робочих гіпотез, збору інформації, підготовки пропозицій).	2.4
Формулювати наукову проблему з огляду на стан її наукової розробки та сучасні наукові тенденції.	2.5
Формулювати робочі гіпотези та моделі досліджуваної проблеми.	2.6
Аналізувати наукові праці з філології, виявляючи дискусійні та малодосліджені питання.	2.7
Здійснювати моніторинг наукових джерел інформації відносно досліджуваної проблеми.	2.8
Визначати інформаційну цінність джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.	2.9
Визначати принципи та методи дослідження, використовуючи міждисциплінарні підходи.	2.10

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Граматичні категорії словацької мови у світлі контрастивної лінгвістики»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Вести спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою	3.1.

та громадськістю в галузі філології.	
Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях у фахових виданнях, вести конструктивний діалог з рецензентами та редакторами.	3.2
Професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах, практично використовувати іноземну мову (в першу чергу – англійську) у науковій, інноваційній та педагогічній діяльності.	3.3
Ефективно працювати в команді, мати навички міжособистісної взаємодії.	3.4
Уміти використовувати сучасні інформаційні та комунікативні технології при спілкуванні, обміні інформацією, зборі, аналізі, обробці, інтерпретації джерел.	3.5
Ініціювати наукові та інноваційні комплексні проекти в галузі філології, лідерство та автономність під час їх реалізації.	4.1
Діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності, на основі етичних міркувань (мотивів).	4.2
Самовдосконалюватися, нести відповідальність за новизну наукових досліджень та прийняття експертних рішень.	4.3
Приймати обґрунтовані рішення, мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	4.4

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. Написання доповідей.
2. Виступи на конференціях.
3. Створення презентацій.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: реферати, доповіді.

Форма модульного контролю: презентація.

Форма підсумкового семестрового контролю: залік, екзамен

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та самостійна робота										Доповідь	Сума
T1	T2	T3	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача	Модуль 1	Модуль 2
---------------------------------	-----------------	-----------------

ВИЩОЇ ОСВІТИ	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття		60		60
Лабораторні заняття (допуск, виконання та захист)	-	-	-	-
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	-	-	-	-
...				
Презентація		10		10
Реферат		10		10
Доповідь		20		20
...				
Разом		100		100

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Морфологічні граматичні категорії

Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука.

Історія контрастивної лінгвістики від початків до кінця XIX ст.; XX – початку XXI ст. Внесок українських і словацьких лінгвістів у контрастивне вивчення словацької та української мов. Методика контрастивної лінгвістики. Характеристика термінології.

Тема 2. Класифікаційні (словотворчі, дериваційні) категорії.

Семантичний принцип контрастивного дослідження словацького та українського словотвору. Одиниці та методика контрастивного дослідження словотвору. Словотвірна потенція різних класів слів.

Тема 3. Словозмінні (релятивні) категорії

Категорія роду іменника: природний та граматичний рід; рід іменників слов'янського походження; рід іменників іншомовного походження – принципи граматичної адаптації (англіцизми, романські запозичення, грецизми та латинізми), топоніми; родова варіативність. Категорія істоти, специфіка її вираження в обох мовах. Категорія числа (plur. tantum), відмінності її вираження в словацькій та українській мові. Категорія відмінка. Категорія ступеня якості (порівняння).

Тема 4 Контрастивний аналіз граматичних категорій дієслів.

Дієвідміни. Граматичні категорії часу, виду, стану, способу, особи.

Модуль 2

Синтаксичні граматичні категорії.

Тема 5. Синтаксичні граматичні категорії

Категорія активності/пасивності, комунікативної спрямованості (розповідність, питальність, спонукальність), стверджуваності/заперечуваності, синтаксичного часу й синтаксичного способу.

Тема 6. Контрастивний синтаксис. Контрастивний аналіз словосполучення. Структура атрибутивного словосполучення. Дієслівне керування. Члени речення. Промінальний підмет.

Складений іменний присудок і специфіка його вираження у двох мовах. Специфіка вираження прямого додатку в словацькій та українські мовах. Узгодження в категорії числа при однорідних членах речення. Порядок слів у реченні. Односкладні речення. *Doplnok* і його синтаксичні еквіваленти в українській мові.

Тема 7. Граматичні категорії та лексико-граматичні розряди

Лексико-семантичні системи двох мов. Принципи і методи контрастивного дослідження лексики. Семантичний обсяг слів. Гіперо-гіпонімія. Полісемія, специфіка переносних значень. Міжмовна омонімія. Безеквівалентна лексика. Лексичні лакуни. Фонова лексика. Слова-символи. Внутрішня форма слова. Контрастивна фразеологія.

6.2. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма						Заочна форма							
	усього	у тому числі					усього	у тому числі						
Л		п	лаб	інд	с.р.	Л		п	лаб	інд	с.р.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Модуль 1														
Змістовий модуль 1. Морфологічні граматичні категорії														
Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука		3	3			15		1	1				20	
Тема 2. Класифікаційні (словотворчі, дериваційні) категорії.		4	4			15		1	1				20	
Тема 3. Словозмінні (релятивні) категорії		4	4			15		2	1				21	
Тема 4. Контрастивний аналіз граматичних категорій дієслів.		4	4			15		1	1				20	
Разом за змістовим модулем 1.	90	15	15			60		5	4				81	
Модуль 2														
Змістовий модуль 2. Синтаксичні граматичні категорії.														
Тема 5. Синтаксичні граматичні категорії		3	3			20		1	1				26	
Тема 6. Контрастивний синтаксис.		6	6			20		2	2				30	
Тема 7. Граматичні категорії та лексико-граматичні розряди		6	6			20		2	1				25	
Разом за змістовим модулем 2.	90	15	15			60		5	4				81	
Усього годин	180	30	30			120		10	8				162	

6.3. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Кількість годин стаціонар	Кількість годин заочна форма
------------	---------------------------	------------------------------

Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука.	3	1
Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної словацької літературної мови	4	1
Тема 3. Словозмінні (релятивні) категорії	4	1
Тема 4. Контрастивний аналіз граматичних категорій дієс	4	1
Тема 5. Синтаксичні граматичні категорії	3	1
Тема 6. Контрастивний синтаксис.	6	2
Тема 7. Граматичні категорії та лексико-граматичні розряди	6	1
Разом	30	8

6.4. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Кількість годин	Кількість годин заочна форма
Тема 1. Контрастивна лінгвістика як наука	20	30
Тема 2. Основні тенденції розвитку сучасної словацької літературної мови	20	30
Тема 3. Словозмінні (релятивні) категорії	20	21
Тема 4. Контрастивний аналіз граматичних категорій дієс	10	10
Тема 5. Синтаксичні граматичні категорії	10	10
Тема 6. Контрастивний синтаксис.	10	10
Тема 7. Граматичні категорії та лексико-граматичні розряди	10	21
Разом	120	162

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Dolník J. A kol. Morfológické aspekty súčasnej slovenčiny. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2010. 464 s.
2. Dolník J. Teória spisovného jazyka (so sretel'om na spisovnú slovenčinu). Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied. Bratislava 2010. 301 s.
3. Кочерган М.П. Основи зіставного мовознавства. – К., 2006.
4. Медвідь-Пахомова С.М. Словацькі та українські іменники в світлі граматичної категорії роду // Слов'янський вісник: Збірник наукових праць. Серія "Філологічні науки". – Вип. 3. – Рівне: РІСКУ, 2003. – С. 88 - 93.
5. Медвідь-Пахомова С.М. Словацько-українська інтерлінгвальна омонімія як комунікативна проблема // Slovensko-ukrajinské vzťahy v oblasti jazyka, literatúry, histórie a kultúry. Prešov, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity 2003. – S. 107-114. *В електрон. варіанті*
6. Пахомова С. Українсько-словацька інтерференція на лексико-семантичному рівні // Cestou vzájomnosti (Шляхом єдності). Збірник матеріалів з міжнародної наукової конференції *Словацько-українські взаємини*, яка відбулася у Банській Бистриці 23 - 24 жовтня 2003. – Banská Bystrica 2003. - S. 271 - 279.
7. Пахомова С. М. Проблеми інтерференції в умовах словацько-українського білінгвізму // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія Філологія. – Вип.11. – Ужгород, 2005. – С. 140-143.

8. Пахомова С. М. Стан розробки українсько-словацького лексикографічного сектора // *Studia Slavistica*. Вип. 7: Віртуальний інститут словакістики. – Ужгород: Мистецька лінія, 2007. – С. 81 – 88.
9. Пахомова С. М. Безеквівалентна лексика словацької мови (на фоні української) // *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Філологія. Випуск 20.* – Ужгород, 2009. – С. 12 – 16.
10. Пахомова С. М. Про безеквівалентну лексику (на фоні української та словацької мов) // *Дукля*, 57, 2009, № 6. – Пряшів, 2009. – С. 88 – 94.
11. Пахомова С.М. Словацько-українська інтерлінгвальна омонімія: причини і наслідки // *Studia Slavistica*. Вип. 11: Елімінація мовних бар'єрів. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011. С. 48-62.
12. Пахомова С.М. До проблеми українсько-словацької міжмовної асиметрії на синтаксичному рівні // *Studia Slavistica*. Випуск 12: Слов'янські взаємини: зб. наук. ст.; [упоряд. і відп.ред. С. Пахомова, Я. Дзюганік]. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – С. 71–76.
13. Пахомова С.М. Словацька безеквівалентна лексика: визначення об'єкта // *Studia Slavistica*, вип. 15: *Словацька філологія в Україні* / Упорядн. та відп. ред. С.Пахомова, Я.Дзюганік. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2014. – С. 65–75.
14. Pachomovová S.M. Slovensko-ukrajinské syntaktické paralely: konfrontačný aspekt // *Українсько-словацькі діалоги (мовознавство): Studia Slavistica 4.* – Ужгород, 2004. – С. 133 –138.
15. Pachomovová, S. Ukrajinsko-slovenská interferencia na syntaktickej úrovni // *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II.* – Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, 2016. – S. 246 – 256.

Допоміжна література

1. Budnikovová L. Vývin a stav ukrajinskej a slovenskej slovotvornej terminológie. // *Jazykovedná terminológia v slovanskom kontexte*. Editorka: doc. Mgr. Marta Vojteková, PhD. Prešov. Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove *Opera linguistica 23/2018*, 2018. S. 97-110.
2. Kesselová J. a kol. *Spojky a spájacie prostriedky v slovenčine*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2013. 312 s.
3. Liptáková E. *Okazionalizmy v hovorenej slovenčine*. Prešov: Náuka 2000. 146 s.
4. Pachomovová S. – Džoganík J. Problémy vyučby slovenčiny na Ukrajine a ukrajínčiny na Slovensku. // *Výučba slovanských jazykov ako cudzích v slovanskom prostredí – súčasnosť a perspektívy: Матеріали з міжнародної наукової конференції, що проходила в Банській Бистриці 24-25.04.2008.* – Банська Бистриця, 2009. – С. 143 – 150.
5. Байрамова Л.К. *Введение в контрастивную лингвистику.* – Казань, 2004. – 16 с.
6. Бублейник Л.В. *Проблемы контрастивной лексикологии (украинский и русский языки).* – Луцк, 1991.
7. Вежицкая А. *Сопоставление культур через посредство лексики.* – М., 2001.
8. Гак В.К. *Сопоставительная лексикология.* – М., 1977.
9. Голубовська І.О. *Етнічні особливості мовних картин світу.* – К., 2004.
10. Дзедзельський Й.О. *Українсько-західнослов'янські лексичні паралелі.* – К., 1969.
11. Жлуктенко Ю.О. *Аспекти контрастивної лексикології* // *Мовознавство.* – 1989. – № 6.
12. *Зіставне дослідження української, чеської та російської мов.* – К., 1987.
13. Исаченко А.В. *Грамматический строй русского языка в сопоставлении со словацким.* – Братислава, 1954. – Т.1; 1960. – Т.2.
14. Кодухов В.И. *Контрастивный метод при изучении и преподавании славянских языков* // *Славянская филология.* – Л., 1975.

15. Лукінова Т.Б. Числівники в слов'янських мовах. – К., 2000.
16. Манакин В.Н. Сопоставительная лексикология. – К.: Знання, 2004.
17. Медвідь-Пахомова С.М. Офіційне іменування особи у словаків та українців: проблеми норми // Наукові записки.- Вип. 37.- Серія: Філологічні науки (мовознавство).- Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. Вінниченка, 2001.- С.46-49.
18. Нариси з контрастивної лінгвістики. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 5–11.
19. Новое в зарубежной лингвистике. Вып. 25. Контрастная лингвистика. – М., 1989.
20. Паламарчук Л.С., Андерш Й.Ф., Стоянов І.А. Зіставне дослідження лексико-семантичних відношень у слов'янських мовах // IX Міжнародний з'їзд славістів. Слов'янське мовознавство. Доповіді. – К., 1983.
21. Соколова С. Аспектуальні категорії українського дієслова на тлі інших слов'янських мов // Українська мова, 2003. – № 2.
22. Сопоставительное изучение словообразования славянских языков. – М., 1987.
23. Ярцева В.Н. Контрастная грамматика. – М., 1981.

Інформаційні ресурси

1. juls.savba.sk
2. slovník.juls.savba.sk
3. korpus.sk
4. terminologickyportal.sk
5. jazykovaporadna.sme.sk

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20 ___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)